

Oponentský posudek

na habilitační práci zpracovanou **JUDr. Tomášem Sejkorou, Ph.D.**

na téma

Moderní nástroje aktivní politiky finančních inovací a jejich místo v právním rámci finančních služeb

Explorační studie států Visegradské čtyřky a Pobaltí

Rozmach technologií a dalších inovací s sebou nese také nárůst poskytnutých finančních služeb a umožňuje či přímo vyžaduje zapojení širšího množství subjektů do jejich poskytování. Jde o dynamicky se rozvíjející část finančního práva a finanční vědy. Práce sleduje a rozebírá otázky potřebné k vyřešení otázky, jak uspořádat regulaci finančního sektoru a s tím spojené otázky ochrany klientů finančních institucí, stability finančního systému a zachování tržního prostředí.

Autor se nejprve zaměřuje na stručné vymezení základních pojmů užívaných v této práci - inovační hub, regulační pískoviště, finanční služby a nové regiony Evropské unie. Právní konstrukce kategorií jako je regulační pískoviště nebo inovační hub jsou sice pro vlastní práci výchozí, ale jejich obecné analýze se práce nevěnuje. Stejně tak použití termínu finanční služby, u kterého by se dalo očekávat podrobnější vysvětlení, je pojato jen v podobě stručné charakteristiky, což platí i pro pojem státy nových regionů Evropské unie, který je vysvětlen jen v souvislosti s výkladem dalších otázek.

Prvním cílem práce bylo nastínění kontextu regulace finančního sektoru, do kterého bylo třeba zasadit nezbytné nástroje politiky finančních inovací. Tato problematika vykazuje v prostoru Evropské unie - s ohledem na deklarovaný cíl - vysokou harmonizaci a jistá specifika. V souvislosti se současnou legislativou je totiž regulační pískoviště, jak uvádí autor, označováno jako metoda regulace inovací a proto se práce také zaměřuje na analýzu východisek tohoto názorového proudu.

Autor si dal za cíl – na základě provedené analýzy - vyhodnotit limity právních nástrojů podpory finančních inovací, vymežit jaké místo v oblasti regulace finančních služeb mohou právní nástroje zaujímat. Tuto část bych osobně označila za těžiště práce, i když autor považuje za těžiště práce až část následující, spočívající v empirické studii vybraných parametrů u zvolených států nových regionů Evropské unie. Charakteristiku různých regulativních metod a jejich zakotvení v právní podobě - jak v rámci celé Evropské unie tak jednotlivých států - porovnání jejich výhod a nevýhod, kterou autor zpracoval, považuji za inspirativní pro rozvoj oboru finančního práva.

Autorem daným cílem bylo odpovědět na 4 výzkumné otázky:

1. Existují vybrané ukazatele vycházející z empirických dat mající vliv na stupeň aktivity státu při podpoře finančních inovací?
2. Existuje stát s jiným stupněm podpory finančních inovací, než jaký se uplatňuje v České republice, který vykazuje podobnost v hodnotách vybraných parametrů s Českou republikou?
3. Lze z těchto empirických dat vyhodnotit, jak zapadá aktivní politika finančních inovací do legislativního rámce pro finanční služby v prostoru Evropské unie?
4. Jaký je význam zavedení nástrojů aktivní politiky finančních inovací v prostoru Evropské unie vycházející z empirických dat?

Zodpovězení těchto otázek považoval za nezbytné pro určení toho, zdali je možné a vhodné, aby ze strany České republiky došlo k převzetí již uplatňované aktivní politiky finančních

inovací uskutečňované jiným státem. Finanční systém, jako východisko zkoumání pro realizaci značné části ekonomických vztahů, představuje pro autora stěžejní objekt politických zájmů realizovaných prostřednictvím jeho regulace. Autor uvádí, že se vede debata o tom, jak by měla být postavena regulace poskytování finančních služeb a finančního systému, což souvisí s otázkami typu jak probíhá legislativní proces v oblasti finančních služeb, jaké se nabízejí metody regulace finančního sektoru, jaké jsou přístupy regulace k finančním inovacím apod.

Další výzkumná otázka se zaměřila na možné zásady regulace finančního sektoru. Autor hledal odpověď na otázku charakteru principů, jejich nadčasovosti či relevance pro regulaci finančního sektoru či nalezení principů jiných - optimálně trvalejších. Jedním z nosných témat habilitační práce proto byla problematika nedostatečné harmonizace a nedůsledného dodržování principů Lamfalussyho procesu. Analýza autora se ve výsledku zaměřila na identifikaci místa, kde nedostatečná harmonizace nastává, jak a čím je způsobena. Autor ale fakticky nepřichází s žádným návrhem na řešení aktuálních problémů regulace poskytování finančních služeb nebo regulace finančních inovací.

Ve třetí části práce je rozebírán přístup k regulaci finančních služeb, kdy autor přibližuje způsob přípravy a schvalování unijních právních aktů v oblasti regulace finančního sektoru. Zaměřuje se na koncepci právní vědy k hodnocení regulatorních přístupů k finančním inovacím a tuto koncepci kriticky analyzuje. Vytváří také vlastní koncepci založenou na důsledném rozlišování mezi obecně závaznými právními akty a individuálními právními akty, na níž je více zřetelné, jak je politika finančních inovací fakticky ohraničena pozitivním právem. Autor dochází k závěru, že je to politika finančních služeb, která jasně určuje, jak bude k finančním inovacím v prostoru Evropské unie přistupováno. Právní rámec - dle jeho názoru - představuje pouze pravidla, pomocí kterých má být tato politika realizována. I když na úrovni Evropské unie se uplatňuje jednotná politika přístupu k finančním službám, je otázkou, zda označit jednotlivé politiky členských států Evropské unie k finančním inovacím za podobné. Jak uvádí autor - ve srovnávací části práce - takto odpovědět nelze. To byl důvod pokusit se o odpověď na tuto otázku v návaznosti na principy, o kterých píše v části třetí, což se mu podařilo jen zčásti. Byl by proto zajímavý názor autora na to, jaké možnosti má národní legislativa v dané oblasti a jakou volnost v právní úpravě jí v této oblasti dává Evropská unie. K těmto otázkám by se mohl autor vyjádřit v rámci ústní obhajoby.

Roztříštěnost přístupů dohledových orgánů států nových regionů Evropské unie k finančním inovacím, jak uvádí autor, přitom vedla k úvaze o existenci objektivních ukazatelů ve státech se stejným přístupem k finančním inovacím. Autorem provedený výběr států sleduje státy, které jsou v odborných textech často porovnávány. Tato práce tak fakticky doplňuje práce kolegů z kateder ústavního, správního či občanskoprávního práva, kteří se zabývají socioekonomickými podmínkami a přístupy z perspektivy jejich zájmů. Autorův pohled na problematiku finančního sektoru a související regulace otevírá prostor pro diskusi nad podobnostmi v oblasti finančně právní regulace i praxe dohledových orgánů.

Státy nových regionů Evropské unie autor roztrídil podle jednotlivých národních politik do kategorií popisujících jejich přístup k finančním inovacím - od neutrálních států po státy enormně podporující finanční inovace. V práci nalezneme také rozbor dalších parametrů z kategorie ekonomických ukazatelů, ukazatelů struktury podnikatelského sektoru, ukazatelů finančního sektoru a ukazatelů vypovídajících o vybraných aktivitách subjektů v oblasti finančního sektoru. Práce se tak více zaměřuje na porovnání ekonomických kategorií, finanční politiky či využití ekonomických nástrojů a nevěnuje se již tak podrobně právním otázkám. V práci byl věnován značný prostor hledání odpovědi na otázky, jak a kde nalézt parametry, které budou ovlivňovat přijetí konkrétní podoby politiky k finančním inovacím.

Z pohledu požadavků kladených na habilitační práce však - i přes uvedené výhrady - považuji práci jako celek za inovativní, přinášející nové vědecké poznatky. K použití vědeckých metod rovněž nemám připomínek. Metodologický přístup k tématu je poměrně nestandardní a není výsledkem čistého právního výzkumu. Autor se pokouší o interdisciplinární přístup, v důsledku čehož práce spíše popisuje a odhaluje problémy regulace finančního sektoru a politiky finančních služeb, chybí jí však řešení nebo alespoň zamyšlení se nad řešením těchto nedostatků. Na druhou stranu je přínosné, že jde o práci finančně vědní. Finančně vědní výzkum finančních právníků se přitom v českém prostředí objevuje spíše ojediněle a zpravidla je realizován akademiky zaměřujícími se na ekonomii. V práci se objevují odpovědi nejen na základě teoretického rozboru, ale také modelování aplikace konkrétních zásad na jednotlivé právní předpisy finančního sektoru. A právě na tyto otázky by měl autor reagovat při ústní obhajobě a pokusit se označit ta ustanovení právních norem, která dle jeho názoru neodpovídají uvedeným zásadám, či jaké návrhy de lege ferenda by měly být realizovány. Kromě toho by mohla být diskuse při obhajobě práce zaměřena i na otázky typu - zda a jak lze odstranit identifikovanou regulační soutěž ve finančním sektoru či zda má na podobu politiky finančních služeb vliv způsob financování dohledového orgánu.

Závěr posuzované práce je koncipován vcelku rozsáhle, což však odpovídá celkovému rozsahu práce. Autor zejména shrnuje parciální závěry, jichž v rámci zpracování práce dospěl, následně formuluje i závěry komplexní. Přestože rozsáhlá empirická část je deskriptivní, v závěru habilitační práce autor interpretuje sesbíraná data a vyvozuje z nich jednotlivé závěry.

Práce je autentickým dílem autora, které je založeno na bohatém používání odborných literárních i dalších zdrojů, přináší v odpovídající míře nové názory vztahující se ke zkoumané oblasti finanční vědy a finančního práva. Vnitřní struktura práce odpovídá požadavkům kladeným na habilitační práce. Po formální stránce je předložená práce logicky uspořádána, opatřena řádnými odkazy na použité prameny a vybavena též přiměřeně rozsáhlým poznámkovým aparátem. S ohledem na množství dat, které autor analyzuje, je vhodné vyzdvihnout grafické zpracování shromážděných dat do formy tabulky a hvězdicových grafů, které shrnují shromážděné informace. Práce byla vyhodnocena programem Turnitin s výsledkem shody - 19% u indexu podobnosti, 13% internetové zdroje, 7% publikace a 12% studentské práce. Četnost jednotlivých zdrojů byla od 3% <1%. Jazyková a formální stránka je na odpovídající úrovni, i když se autor nevyvaroval občasných překlepů a gramatických chyb. Patrné je to především v empirické části práce, kdy se autor zaměřuje na striktní dodržování zvolené metodologie. Jelikož lze předpokládat, že ve vztahu k vybraným státům vycházel autor ze vzorového obsahu jednotlivých kapitol, neodstranil vždy údaje z tohoto vzoru, proto také některé odkazy v práci zcela neodpovídají - z pohledu struktury práce jsou však návaznosti sběru dat na jednotlivé státy zřejmé. Drobnou výtku lze mít rovněž k příliš dlouhým souvětím, což činí text práce náročnější k porozumění.

Z výše uvedených důvodů se domnívám, že předložená habilitační práce v dostatečné míře prokazuje autorovu schopnost samostatné vědecké a odborné činnosti, jeho široké znalosti zpracovávané problematiky a splňuje tedy požadavky kladené na tento typ prací. Považuji předloženou habilitační práci za inovativní, přinášející nové vědecké poznatky. Autor se pokouší o interdisciplinární přístup, v důsledku čehož práce spíše popisuje a odhaluje problémy regulace finančního sektoru a politiky finančních služeb, chybí jí však návrhy na řešení nebo alespoň zamyšlení se nad cestami k řešení těchto nedostatků.

Na závěr svého posudku ohledně předložené habilitační práce tedy konstatuji, že práci JUDr. Tomáše Sejkory, Ph.D. na téma Moderní nástroje aktivní politiky finančních inovací a jejich místo v

právním rámci finančních služeb - Explorační studie států Visegradské čtyřky a Pobaltí - je možné považovat za práci odpovídající požadavkům kladeným na tento typ vědeckých prací.

Je zpracovaná odpovídajícími vědeckými metodami, v dostatečném rozsahu a s řádně pojatým obsahem. Jedná se zároveň o dílo přinášející nový, komplexní pohled na problematiku finančních služeb, které jsou velmi významné pro obor finančního práva a finanční vědy v České republice. Předložená habilitační práce v dostatečné míře prokazuje autorovu schopnost samostatné vědecké a odborné činnosti a splňuje tedy požadavky kladené na tento typ prací.

Práci lze doporučit k obhajobě před Vědeckou radou Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Po úspěšné obhajobě navrhuji udělení vědecko-pedagogického titulu „docent“.

V Praze dne 28.8.2022

Prof. JUDr. Hana Marková, CSc.
oponentka